

Bent Melchior-prisen 2022

15. juni 2022

Velkomsttale ved Özlem Cekic, Generalsekretær, Foreningen Brobyggerne.

”Indrømmet. Når man ser dem udefra, ligner de et umage par”, skrev journalist og forfatter Anders Jerichow i sin bog ”Brobyggere” om Bent og mig.

Ja. Udefra var vi et umage par. Jeg var halvt så gammel som ham. Han havde aldrig været aktiv i partipolitik, mens jeg arbejdede otte år som folketingsmedlem. Jeg kommer fra et muslimsk arbejderhjem, mens Melchior-familien gennem generationer har ledet og symboliseret det jødiske samfund i Danmark.

Men indefra, da var vi begge klar over, at nogen betragtede os som rollemodeller, og at vores venskab, trods vores forskelligheder, kunne være en inspiration for andre.

Bent troede på Gud. Han fastede til Yom Kippur, mens jeg fastede til Ramadan. Svinekød rørte vi aldrig. Ingen af os brød os om militære løsninger, men hverken Bent eller jeg var pacifister. Han var flygtning, og med mine kurdiske rødder kender jeg lidt til, hvad det vil sige at være den undertrykte part. Danmark var vores fædreland, men vi var begge bevidste om, at man også kan have et mødreland – et land, hvor man har rødder, og som betyder noget særligt. Vores aktivistiske tilgang gennemsyrede alt det, vi lavede sammen og vores optimisme hjalp os til at bygge broer, hvor andre gav op.

Alt var heller ikke lyserødt i vores liv. Vi fik begge trusler og hademails. Og blev nogle gange også mødt med kritik fra vores bagland. Nogle beskyldte mig for at være en del af en hemmelig jødisk lobby, mens andre mente, at Bent skadede jødernes sag ved at hænge ud med en islamist. Vi er begge blevet beskyldt for at blåstemple antisemitiske eller hadske holdninger, fordi vi har insisteret på dialogen og den kritiske samtale – også med dem, vi er uenige med.

Vi så ikke hinanden som jøde eller muslim. Vi var først og fremmest venner, men vi var bevidste om, at hvis vi gjorde os umage, så kunne vores forskellighed inspirere andre til også at gå dialogens vej. Og måske også motivere andre til at træne deres toleranceevne.

For vi var bevidste om, at mennesker ikke er født tolerante. Men vi trøstede os med, at det er en evne, som langt de fleste af os kan lære. Vi kan leve sammen, selvom vi er forskellige. Det er dét, som Brobyggerne arbejder for. Målet er ikke, at alle skal blive enige. Nej! Retten til uenighed, er en af de vigtigste styrker i et demokrati. Men at vi skal udvikle og skærpe evnen til at rumme vores uenighed og forskellighed. Hvis man kan det, har man også lagt grundstenen for en større frihed – for tolerance og frihed går nemlig hånd i hånd.

Jeg tror, at det er på hebraisk, at ordet tolerance kan oversættes til at betyde lidelse. Jeg har tit ledt efter et dansk ord, som ville være lige så dækkende for beskrivelsen af ordet. For ordet tolerance lyder utrolig positivt og let på dansk. Hvis jeg spurgte her i forsamlingen, hvor mange der betragter sig selv som tolerant, er jeg overbevist om, at langt de fleste vil løfte hånden.

Men hvor mange af os vil bo ved siden af nogen som stemmer anderledes end os selv? Hvor mange vil tolerere satire af religiøse traditioner og personer? Må Indre Mission undervise børn i, at det naturlige køn er mand og kvinde? Hvordan har vi det med borgere, der ikke vil vaccineres mod corona? Eller mener at klimaforandringerne ikke er menneskeskabte? Hvor langt vil

vores tolerance gå, hvis nogen fra vores familie mente, at Rusland havde ret til at starte krigen i Ukraine?

Mange sætter lighedstegn mellem tolerance og respekt. Eller en passiv tilbagelænethed, hvor man kun lytter og nikker. Der er masser af holdninger, som jeg ikke vil respektere. Men vi skal gøre os umage for at forstå, det der er anderledes.

Tolerance er evnen og viljen til at sætte sig ind i fx hvorfor jøder omskærer deres drengebørn? Hvorfor det betyder noget for muslimer at spise halal kød? Hvorfor nogle mener, at de er skabt i en forkert krop? Eller hvorfor ytringsfriheden også gælder dem, der ytrer det modsatte af flertallet?

Det er nemt at være tolerant over for sine venner. Men har man modet til at udvise den samme tolerance over for sine fjender eller dem man er uenig med og ikke deler samme værdier med? Hvis man kan dét, har man også bestået toleranceprøven. Men tolerance har selvfølgelig også en grænse. Derfor tror vi på retsstaten. Volden, truslerne eller intimidering skal straffes.

Bent sagde altid, at dem vi har sværest ved at tolerere, er dem der er tættest på, som vi har en uenighed med. Det er måske derfor, at de fleste konflikter i Danmark er mellem naboer.

Jeg læste på et tidspunkt bogen *Hvordan man kurerer en fanatiker* af den israelske forfatter Amos Os, som gjorde stort indtryk på mig. I forbindelse med udgivelsen udtalte han på Gøteborgs bogmesse:

“Vi har en tendens til at se fanatikere som nogle, der bor på helt andre kontinenter, på den anden side af tv-skærmen. Det er folk, der råber slogans på sprog, vi ikke forstår, og som knytter næverne mod kameraerne. Men det er ikke rigtigt. Fanatisme begynder derhjemme. Der er et element af fanatisme i forholdet mellem hustru og mand, forælder og barn, bror og søster. Hvis vi ser ærligt på os selv, vil vi opdage det. Og jo tidligere vi ser denne fanatiker, jo bedre muligheder har vi for at kurere ham eller hende. Hvis vi virkelig prøver at forestille os den anden, vil det ikke blot løse problemer. Det vil også gøre os til bedre ægtefæller, bedre forældre. At forestille sig den anden gør os til bedre mennesker.”

Min 13 års erfaring med brobygning har lært mig, at den sværeste bevægelse er den, hvor man rejser sig op fra sin stol, for at sætte sig i den andens. At kunne se tingene fra den andens ståsted. At forestille sig, hvordan verden mon ser ud fra den andens situation, er en af de sværeste bevægelser. Vi skal huske at ”de andre” er også vores fædre, mødre, kollegaer og naboer. De har et navn og en historie. Vi har delt et måltid med dem. Vi har boet, arbejdet og studeret sammen. Vi har grint og grædt over de samme ting. Fjenderne er ikke så fjerne og fremmede, som vi tror. Derfor er dialog ikke fraværet af uenighed, men en tolerance af forskellighed.

Dialog og tolerance er hinandens forudsætninger. Dem vi er uenige med. Dem vi er i konflikt med. Dem vi tror vi ikke deler værdier, holdninger eller traditioner med, har vi en tendens til at reducere til at være de uvidende, de uoplyste, dem der er udenfor pædagogisk rækkevidde.

Men hvis vi vil bygge broen, skal man starte med at gå ud på broen.

Når man taler med ingeniører, siger de, at det er praktisk umuligt at bygge en bro fra den ene by til den anden. For materialerne er ikke stærke nok til at bære broen, den vil ikke kunne stå imod tyngdekraften i midten og vil derfor falde sammen. Man bygger broen fra begge byer, så broen kan mødes i midten. Derfor er brobygning ikke, at man går i en samtale, hvor man parkerer alle sine holdninger og værdier, for at mene det samme som den anden. Nej det handler om at have mod til at gå ud på broen. Nysgerrigt og åbent for at have en dialog med hinanden med det

formål, at være oprigtigt interesseret i at blive klogere. For det er i dialogen, at vi opdager blinde vinkler og fordomme, vi ikke har været opmærksomme på tidligere. Og vi bliver måske også klogere på vores eget ståsted og værdier.

Vi i Foreningen Brobyggerne tror på, at det er muligt at bygge broer mellem befolkningsgrupper og enkeltindivider. Vi ved godt at det ikke er nemt og let, men at det kræver, at det enkelte menneske træner sin toleranceevne og modmuskel. Derfor uddanner vi børn, unge og voksne til at være mere tolerance. I kan læse om vores arbejde på www.brobyggerne.dk

I dag er vi samlet for at mindes min kære Bent Melchior, som var med til at starte Brobyggerne – Center for Dialogkaffe. Bent ville gerne huskes for at gøre sig umage for at gøre verden bedre. Derfor hylder vi de ildsjæle, der tager det personlige ansvar på sig og gør sig umage for at bygge de broer, der fremmer dialogen.

Det er første gang i år, at vi afholder Bent Melchior-prisen og meningen er, at det vil være en årligt tilbagevendende begivenhed. Vi håber, at mange af jer vil dele billeder på sociale medier, så vi sammen kan sprede de gode budskaber.

Det er fantastisk at se så mange mennesker. Tak for jeres støtte og opbakning. Tak for at fylde salen, pynte på programmet. Tak til Dansk Jødisk Museum for at gøre det muligt som medarrangør af eventet at være i så smukke omgivelser. Tak til Melchior-familien, til Hoffmann og Husmans fonden og for alle de kunstnere, der stiller op for sagen.

Jeg har glædet mig som et barn til at sige: Velkommen til Bent Melchior-prisen 2022!